

УДК 821.161.2.0-343Франко]Мав

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-209-34>

МІФОПОЕТИЧНА ПАРАДИГМА КАЗКИ «МАВКА» І. ФРАНКА

THE MYTHOPOETIC PARADIGM OF THE FAIRY TALE "MAVKA" BY I. FRANKO

Мізінкіна О. О.,

orcid.org/0000-0001-5732-5138

кандидатка філологічних наук,

доцентка кафедри української літератури та компаративістики

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Об'єктом аналізу у статті є твір малої прози І. Франка «Мавка». У розвідці обґрунтовується, що «літня казочка» оснований на народних уявленнях про мавок, які і формують міфопоетичну парадигму твору. Зазначено, що демонологічні персонажі активно інтерпретуються в українській літературі від доби романтизму й до сьогодні. Тому дослідження напрацювань наших класиків дає перспективу в розвитку міфічних образів у поезії творів.

У статті прокоментовано розвідки ХХІ ст. про «Мавку» І. Франка, в яких звертається переважно увага на жанрові особливості твору, опозиції в оповіді, психологічний портрет головної героїні, роль лісу в житті письменника. Метою нашого дослідження – висвітлити міфопоетичну систему «Мавки», що вимагає розкрити міфопоетичну структуру художнього світу твору та виявити міфопоетичні елементи у «Мавці».

Трактування міфопоетичної парадигми твору базується на концепції Андрія Гурдуза. Доводиться думка про те, що міфопоетична складова твору І. Франка є для нього і структуротворчою, і формує міфопоетичний сюжет. Для «Мавки» важливим елементом міфопоетичної системи твору постає заголовок, який насамперед виконує прогностичну функцію. Залучено дослідження фольклористів задля встановлення походження та особливостей міфологічного образу мавки. Відстежено ситуації у творі, в яких йдеться про мавок. Зосереджується увага на портретних характеристиках та діях міфічного персонажа.

Важливим для міфопоетичної системи твору постає циклічний час, що фіксує пригоди Гандзі. Закцентовано увагу на символіці числа три, яка є характерною для народного світобачення. Доводиться залученість головної героїні в міфопоетичну систему. Дівчинка постає героїнею мономіфу (за Дж. Кемпбеллом), оскільки проходить його основні стадії. Відтак, можна говорити про те, що у творі І. Франко як розвиває традиційні уявлення про мавку, так і міфологізує образ дитини.

Міфопоетична парадигма казки «Мавка» базується на номінації твору, образотворенні демонічного персонажа, символіці числа три, включеності головної героїні у світовий міф.

Ключові слова: мавка, І. Франко, міфічний образ, міфопоетична система, казка, мономіф.

The object of analysis in the article is the short prose work "Mavka" by I. Franko. The main idea under consideration is that the "summer fairy tale" is based on folk ideas about monkeys, which form the mythopoetic paradigm of the work. It is noted that demonological characters are actively interpreted in Ukrainian literature from the era of romanticism to the present day. Therefore, the study of the works of our classics provides a perspective of the development of mythical images in the poetics of the works.

The article comments on intelligence of the 21st century. about "Mavka" by I. Franko, in which attention is mainly paid to the genre features of the work, oppositions in the story, psychological portrait of the main character, the role of the forest in the writer's life. The purpose of our research is to shed light on the mythopoetic system of "Mavka", which requires revealing the mythopoetic structure of the artistic world of the work and identifying mythopoetic elements in "Mavka".

The interpretation of the mythopoetic paradigm of I. Frank's work is based on the concept of Andrii Gurduz. The opinion is proved that the mythopoetic component of the tale is for him both structural and forms the mythopoetic plot. For Mavka, an important element of the mythopoetic system of the work is the title, which primarily performs a predictive function. The research of folklorists was involved in order to establish the origin and features of the mythological image of the mavka. Situations in the work that talk about mavok have been tracked. Attention is focused on the portrait characteristics and actions of the mythical character. The girl becomes the heroine of a monomyth (according to J. Campbell), because she goes through its main stages.

Cyclic time, recording Ganji's adventures, becomes important for the mythopoetic system of the work. The symbolism of the number three in the story is substantiated. The involvement of the main character in the mythopoetic system is proven. We can say that in the work of I. Franko both develops traditional ideas about the mavka and mythologizes the image of a child

The mythopoetic paradigm of the tale "Mavka" is based on the nomination of the work, the depiction of a demonic character, the symbolism of the number three, the inclusion of the main character in the world myth.

Key words: Mavka, I. Franko, mythical image, mythopoetic system, fairy tale, monomyth.

Постановка проблеми. В творчому доробку Івана Франка чимало творів, що апелюють до біблійних мотивів, народних вірувань. Невтомний дослідник, знавець та збирач давнини, фольклору втілював свої напрацювання в художній творчості.

Відомо, що «Мавку» І. Франка вперше було надруковано в журналі «Зоря» у 1883 році (№ 21, с. 322–324), з підзаголовком «Літня казочка», за підписом *Мирон*. У зібранні творів письменника у 50-ти томах подано інформацію і про причини появи цього твору: «У автобіографічному листі до М. Драгоманова (зб. «В поті чола», с. IX) І. Франко згадує про обставини написання оповідання «Мавка»: «Ще 1878 р. поклик з Відня до співробітництва в виданні «Слов'янського альманаху» заставив мене засісти до написання новел з життя народного; деякі з написаних тоді новел були друквані пізніше («Мавка», «Муляр»)» [14, с. 490]. Тобто, сам митець відносив твір до оповідей про народне світобачення.

Дійсно, підзаголовок «Мавки» І. Франка – «літня казочка» – підказує його жанр (казка) та пору року, коли відбуваються події твору. Заголовок – «Мавка» – відсилає читача до одного з найрозповсюджених образів міфологічних уявлень у віруваннях наших предків. Демонологічні образи в українській літературі набули популярності в добу романтизму. У ХХ столітті використання міфологізму призвело до розвитку химерної прози (твори Є. Гуцала, В. Дрозда, В. Земляка, О. Ільченка, В. Шевчука та ін.). У сучасній літературі теж бачимо повернення до міфологічних матриць, процес реінтерпретації міфів спостерігається у творчості, зокрема, Юрія Винничука, Олени Захарченко, Дари Корній, Богдана Коломійчука, та ін., що свідчить про закоріненість письменників у національній культурі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Літературознавці вже чимало часу намагаються пізнати мистецьку майстерню відомого українця. Не вдаючись до коментарів численних досліджень наших попередників, зупинимось лише на найновіших ХХІ ст. Так, Марта Хороб аналізує «Мавку» І. Франка на основі опозицій: дитина – доросла людина («впливає на мовлення, сприйняття, відтворення, мислення загалом, та акцент у творі – на відмінностях внутрішніх світів, що проглядаються через вияви характерів – сформованого й того, що тільки формується, зокрема, й у проявах нервово-психологічних» [15, с. 1005]), реальне–уявне («Гандзя живе реально й уявно лісом і його загадковими мешканцями» [15, с. 1006]), людина – природа («хата–ліс, побутово-заземлене і природно-прикрашене, звеличене» [15, с. 1007]), життя – смерть («дисонанс між тим, як сприймає ліс дитина, і тим, чим він її загрожує» [15, с. 1007]).

Інтерпретуючи «Мавку», Ірина Бестюк приходять до висновку, що твір І. Франка «у контексті неоміфологізму української літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст., зокрема у типологічному зіставленні з драмою-феєрією «Лісова пісня» Лесі Українки та повістю «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського, провокує до виокремлення ще одного модного *способу* художнього зображення психопатології, дієва формула якого – у суміщенні творчих інтенцій міфопоетики та патопоетики, тобто невротичне збудження рівнозначне *збудженню міфопоетичної фантазії* (термін Е. Кассіра) [2, с. 16]). Мова йде про психологічний портрет рефлектуючої особистості – головної героїні Гандзі. У центрі уваги Олени Луцишин жанрові особливості «Мавки» І. Франка. Літературознавиця вважає твір «психологічною новелою з елементами казковості на рівні уявних персонажів, частково стилістики, художніх засобів (зокрема улюбленого Франкового прийому контрасту, а також паралелізму, персоніфікації)» [10, с. 72].

Провідною думкою розвідки Наталії Тихолоз є те, що ліс у житті Івана Франка посідав одне з найважливіших місць. Разом з іншим дослідниця відзначає заселення Франкового лісу мавками – «лісові духи, котрі являються у вигляді молодих дівчат "з білим, як березова кора, личком і з довгими зеленими косами" [т. 15, с. 92]; мають голоси, мов "срібні дзвіночки" [т. 15, с. 92], люблять гойдатися на березових гілках, весело сміються, гарно співають і танцюють. Проте їхня краса та веселість дуже небезпечні, для простих людей, яких вони можуть залоскотати на смерть. Невипадково, у новелі Івана Франка "Мавка" беззастережна віра Гандзі у "таких добрих, таких гарних" мавок призводить маленьку героїню до трагічного фіналу» [13].

В монографії Миколи Легкого мова йде про те, що «у цьому творі автор тяжіє до техніки showing: він уже не стільки розповідає, скільки демонструє, показує. Можна ствердити, що новелою «Мавка» Франко дещо відійшов од випробуваної натуралістичної естетики: у художній світ інсталювано не лише емпірику причинно-наслідкових фактів, а й фольклорний матеріал про царину інобуття особистости» [9, с. 140].

Отож бачимо, що наші попередники звернули увагу головним чином на жанр, принцип побудови оповіді, психологізм персонажів твору І. Франка.

Мета нашого дослідження – висвітлити міфопоетичну систему «Мавки». Завдання полягають у розкритті міфопоетичної структури художнього світу твору; виявів міфічних елементів у «Мавці».

Виклад основного матеріалу. Вирішити завдання допомагає концепція Андрія Гурдуза, заснована на двох варіантах міфопоетичної системи твору. «Перший варіант її організації – коли твір насичений міфологічними елементами чи паралелями до них (алюзіями, ремінісценціями тощо), які не становлять, однак, сюжетотворчої структури на рівні асоціативно-символічного підтексту... Другий варіант ... якщо наявна у творі міфопоетична складова є для нього і структуротворчою і може розглядатись як міфопоетичний мотив, сюжет» [4, с. 27]. Аналіз художнього тексту в міфопоетичному аспекті призводить до осягнення міфопоетичної парадигми твору, яку розуміємо як «модель осмислення світу (виражену в тексті через міфопоетичну систему твору), в основі якої – міфопоетичні уявлення автора про світ і світобудову як втілена в художньому творі оригінальна світоглядно-філософська система» [4, с. 29].

Зважаючи на сказане вище, варто розглянути міфологічні фактори твору І. Франка. Першим є красномовний **заголовок твору** – «Мавка». І хоча мавка не є діючим персонажем, її номінування постійно зринає упродовж оповіді чи то в мовленні Гандзі, чи матері, чи авторській характеристиці головної героїні і це не випадково. У народі уявлення про мавку поширені з давніх-давен, тому вони привертають увагу фольклористів, етнографів, письменників. Зокрема, Юлія Буйських, досліджуючи жіночі образи української міфології, пише, що образ мавки «виводить своє походження із уявлення про померлу нехрещену дитину. За Й. Дзензелівським, українські лексеми навка і мавка розвинулися з давньоруського "навъ" – мрець, труна – й пов'язані з поняттям "демон". Дослідник зазначає, що в районах степу та лісостепу народні вірування зближують мавку з русалкою або навіть ототожнюють з нею» [3, с. 176]. Про ототожнення мавки та русалки та негативне семантику цих образів пишуть більшість дослідників.

Степан Килимник диференціював міфологічні образи, бо вважає, що «русалок нарід розрізняє три види: польові, водяні та лісові. Лісові русалки мають назву у народі, у більшості, мавок або нявок. Головна різниця полягає в тому, де який вид перебуває. Але мавка відрізняється від русалки польової ще й тим, що у неї здаду у плечах все відкрито й видно всю нутроби, також і в хлопців-мавок. Мавки дуже веселі, живуть громадами, танцюють надзвичайно довго й шалено; мають гарний тоненький голосочок, дуже швидкі, невпинно бігають по горах та лісах; бояться лісовика, а в Карпатах – гуцульські мавки – бояться чугайстера. Мавка, як і русалка, може жити з людьми деякий час; вони люблять красу, волю, спів, понад усе люблять природу. Дереву лісові вважають за сестер і братів... Вони прагнуть кохання, любови, краси. Образи українських русалок та мавок, як художні, досить високі і стоять на рівні з римськими

та грецькими німфами, сербськими вілами та німецькими ельфами; дуже близькі до норвезьких валькірій» [8, с. 383].

Іван Нечуй-Левицький теж долучає мавок до одної категорії з русалками. «На Україні розказують, що Мавки живуть у лісах, а в Галичині розказують, що Мавки живуть на Карпатах у печерах і ввечері виходять на гори, пустують і танцюють. Вночі вони плавають по воді в річках, озерах, хлюпаються в криницях» [11, с. 49], – читаємо у праці «Світогляд українського народу».

Казка І.Франка починається діалогом між матір'ю та дочкою Гандзею, з якого стає зрозуміло, що жінка йде до лісу. Дівчинка теж проситься йти з жінкою, але у відповідь чує: «– Ні, ні, сиди в хаті! Там, у лісі, мавки, – знаєш, такі з зеленими косами! Вони беруть маленьких дівчаток» [14, с. 91]. Так, подається одна з ознак мавок – це колір їх волосся. Тамара Скрипка, порівнюючи у своїй статті образ мавки у творах Івана Франка («Мавка») та Лесі Українки («Лісова пісня»), робить припущення про те, що Каменяр міг спиратися на фольклорні матеріали, які зібрав в Україні, в Білорусії і в Польщі К. В. Вуйціцький. «Третє видання його збірника «Klechedy» вийшло 1876 р., тобто за два роки до написання «Мавки»» [12]. Польський фольклорист подає цікаву інформацію про русалок, де йдеться про таке: у XVI і XVII ст. на Україні «ходили з процесіями в поле, тільки для того, щоб відстрашити мавок» [цит. за 12]. Вуйціцький поділяє мавок на «русалок лісових» (мавки) та «русалок водяних». «Привиди ці, – зазначається у статті, – заселяли тільки ліси, бори й діброви, а появлялися з початком весни, коли земля починала замаюватись зеленим листям і травами, коли перші квіти сон-трави вихиляли свої барвисті голівки з-під снігового покрову. Гарні, граціозні й вродливі цілою своєю постаттю, мали очі чорні, повні життєвого блиску, тіло біле, прикрашене на обличчі свіжим рум'янцем. Дрібні руки, дрібні й зграбні ніжки додавали неописаної принадності. Волосся буйне в довгих косах вороної барви (барви крука) оздоблювали вінками й квітами, але коли придивитися ближче, то це волосся не було чорним, а зеленим. Тими косами, зачепившись об буйні гілки дуба або берези, розкішно гойдалися» [цит. за 12]. Тут подаються деталі портрету мавки, які згадуються й у творі І. Франка.

Другим важливим елементом міфопоетичної парадигми твору є дії персонажа. Як стверджує Джозеф Кемпбелл, обов'язковим для героя міфу є **етап мандрівки**. Першим етапом такої мандрівки знавець міфології називає «поклик», «коли доля вже покликала героя й перенесла його духовний центр тяжіння зі спільноти, до якої він належав, в якийсь незнаний простір. Цей обшир, повен скарбів і небезпек, може бути представлений по-різному: як далекий край, як ліс, як підземне, підводне чи захмарне царство, як таємний острів <...>, – але завжди там чатують дивовижні, примарні, поліморфні створіння, невимовні страждання, здійснюються надлюдські подвиги і чекає неймовірний захват. Герой може вирушити в мандри з власної волі» [7, с. 61]. У творі І. Франка Гандзя самостійно вирішує вирушити у свою мандрівку з рідного дому до лісу. Поштовхом до зміни простору був гак, який в уяві дівчинки постав загадковою «кусікою» («стара, погана, зморщена баба з величезною торбою, в яку забирає малих дітей») [14, с. 93]. Вразлива психіка п'ятирічної дівчинки малювала загрозливий образ, натомість як невідома нова подорож обіцяла приємні враження, бо ж «там, певно, мавки гойдаються, чекають на неї!» [14, с. 93]. На шляху до омріяного лісу Гандзя долає перешкоди: «побігла через обору до ліси. Чулася такою легкою та сильною серед того тепла, в тім свіжім повітрі, нав'янім запахом нив у розцвіті. Ліса була трошки підхилена; отворити її Гандзя не здужала б, – куди ж її малесеньким слабим ручкам до такого тягару! Вона, мов мишка, пролізла крізь вузький розтвір, крізь який хіба кітка могла би пройти вигідно, і з усміхом радості на устах, тремтячи всім тілом, опинилася на вигоні, супроти поля» [14, с. 94]. Тобто, героїня проходить певні випробування перш, ніж дістатися до незнамого досі простору. Дібравшись до лісу, дівчинка переконана, що «ось тут десь і мавки зараз будуть. Га, певно, поховалися перед Гандзею, але вона закличе їх, вони зараз повибігають, засміються голосно в своїх кутиках...» [14, с. 95].

Разом з описом дій та внутрішнього мовлення дівчинки, письменник апелює знову до особливостей міфічного персонажу.

Степан Килимник пише, що «мавки дуже веселі, живуть громадами, танцюють надзвичайно довго й шалено; мають гарний тоненький голосочок, дуже швидкі, невпинно бігають по горах та лісах; бояться лісовика, а в Карпатах – гуцульські мавки – бояться чугайстера. Мавка, як і русалка, може жити з людьми деякий час; вони люблять красу, волю, спів, понад усе люблять природу. Дереву лісові вважають за сестер і братів» [8, с. 383]. Тим часом Гандзя занурена у свої уявлення про мавок, бо *«он засміялася одна, але як далеко! Ах, друга, третя! Адже ж Гандзя знала, що вони не витримають довго в схованці. Ах, який чудово дзвінкий їх сміх! Як любо кличуть вони Гандзю з собою! Тут темно, а там далі так ясно, там повно зілля, такого гарного, пахучого!.. Там гойданки такі легенькі. Ох, Гандзя побіжить за ними, адже ж се не дуже далеко!»* [14, с. 95]. Завдяки думкам Гандзі, читач розуміє як вона заглиблюється в ліс, який попри красу не є природнім середовищем для маленької дівчинки. Інший невідомий світ приваблює дитину та стає пасткою для неї, бо Гандзя засинає в ньому назавжди.

Важливим для міфічної оповіді є **час**, який «за своєю природою – циклічний. Найменшим циклом часу, у тому числі у світовій культурі, є доба. У ході розвитку сюжетної лінії міфочас рухається за сонцем: від сходу до заходу і ночі» [6, с. 6]. У «Мавці» основні події відбуваються упродовж одного дня. На початку твору, відмовляючи доньці у проханні, мати констатує: *«Така вже стара дівка виросла та й її у ясний день у хаті страшно!»* [14, с. 91]. Наприкінці ж твору читаємо, що *«вже вечоріло. Гандзина мати давно вернула з губами додому і весь день ходила по селу, питаючи за Гандзею. Її ніхто не бачив. Бідна мати чим ближче до ночі, тим тривожніше бігала від хати до хати, але Гандзі не було ані сліду»* [14, с. 95]. Констатація слів «день» – «вечоріло» – «ближче до ночі» – свідчить про розвиток подій за рухом сонця в межах доби.

Завершується казка теж художнім прийомом, який здавна використовується у народнопоетичній творчості. **Число «три»** має свою символіку і часто зустрічається у казках. Лідія Дунаєвська переконана, що «у традиційній народній казці дії героя в часі зображують умовно, іноді тривалість часу передається формулами три дні, три ночі, три доби, сім діб тощо» [5, с. 68]. У «Мавці» І. Франка *«аж на третій день, рубаючи дрова в лісі, здибали люди маленьку дівчинку під березою. Вона лежала, обнявши міцно березу заков'язлими ручками. Отворені очі не блищали вже, тільки на устах застив розкішний усміх; видно, Гандзя тільки що перестала бавитися з мавкою»* [14, с. 95]. Тобто І. Франко зберігає умовний час пошуку героїні, що підкреслює народне сприйняття події.

Також у своїй казці письменник використовує художній **прийом сну**, бо дівчинка розповідає: *«– О, я не боюся мавок, мамуню! Мені ген-то снилася одна, – так любо ми бавилися! А вона все смієся до мене – правда, мамуню, що мавки сміюся, так голосно-голосно! – та й каже: "Гандзю, куку!" А я кажу: "Я тут!" А вона каже: "Ходи, Гандзю, в ліс, там у нас такі гойданки, у-у! у-у!" Візьміть мене, мамунцю, візьміть, може, її побачимо! Я так би хотіла погойдатися з нею!..»* [14, с. 91]. Тут Франко вказує на таке заняття мавок як гойдання. Про аналогічні спостереження пише і Громовиця Бердник: «нявками, або ж бісицями, в Карпатах називають лісових духів, які можуть перевтілюватися на вродливих дівчат. Нявки люблять сміятися та співати чудовими голосами, гойдаючись на вітті дерев. Живуть вони в гірських печерах та на деревах. Необачних легінів заманюють своїм сміхом та чарівним голосом у прірви й урвища. Часто своїм виглядом нагадують кохану дівчину неодруженого легіня або дружину молодого газди, який вівчарює в горах і часто думає про неї» [1, с. 246]. Окрім того, що сон розкриває внутрішній світ Гандзі, водночас він вказує на міфічні первні. Дж. Кемпбелл пояснює: «Сновидіння – персоналізований міф, а міф – деперсоналізоване сновидіння; як міф, так і сновидіння символічні і тому самому широкому сенсі, обумовленому динамікою нашої психіки» [7, с. 24]. Сон про мавок демонструє зосередженість героїні на міфічних персонажах та включеність дівчинки в міф про них.

Висновки. Отже, міфопоетична парадигма твору І. Франка будується на основі міфу про мавок. Впродовж розвитку сюжету розкриваються такі особливості міфічного образу як портретні характеристики, дії та вподобання.

Ядро міфопоетичної парадигми казки І. Франка є гомогенним. Письменник вводить у свою оповідь уявлення про один традиційний для української культури міфічний образ, використовуючи декілька художніх прийомів. Важливо, що Гандзя завдяки своїм діям стає героїнею міфу. За типовою історією мономіфу «герой насмілюється вийти з буденного світу в край надприродних див; там він знаходить казкові сили і здобуває вирішальну перемогу, відтак повертається з таємничої мандрівки, наділений силою чинити добро для своїх ближніх» [7, с. 34]. Гандзя проходить головні етапи переходу (виправа – ініціація – повернення), щоправда повертається у свій світ неживою.

Міфопоетичну систему «Мавки» підсилює циклічний час, протягом якого відбуваються події. Символіка числа три увиразнює жанрове визначення твору (казка) та вказує на його народні витоки. Подальші дослідження художніх творів вітчизняних письменників під кутом зору аналізу міфічних образів засвідчать процеси міфологізації, реміфологізації в українській літературі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бердник Г. Знаки карпатської магії (Таємниця старого мольфара). Київ: «Зелений пес», 2006. 368 с.
2. Бестюк І. Творчі інтенції міфопоетики й патопоетики на прикладі новели Івана Франка «Мавка». 2008. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2302/1/bestuk.pdf>
3. Буйських Ю. "Колись русалки по землі ходили... Жіночі образи української міфології. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018. 320 с.
4. Гурдуз А. Міфопоетична парадигма в українській та західноєвропейській «прозі про землю» кінця ХІХ – першої третини ХХ ст.: монографія. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім.П.Могили, 2008. 216 с.
5. Дунаєвська Л. Ф. Українська народна казка. Київ: Видавництво при Київському державному університеті об'єднання "Вища школа", 1987. 127 с.
6. Зуенко М. Категорія «міфопоетика» в сучасному літературознавстві. *Філологічні науки*. 2014. №8. С. 3–9.
7. Кемпбелл Дж. Тисячолікий герой / пер. з англ. О.Мокровольського. Львів: Видавництво Terra Incognita, 2020. 416 с.
8. Килимник Ст. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. Київ: АТ "Обереги", 1994, Кн. II, т.3 (Весняний цикл); т.4 (Літній цикл). 528 с.
9. Легкий М. Проза Івана Франка: поетика, естетика, рецепція в критиці : монографія. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. 608 с.
10. Луцишин О. «Літня казочка» Івана Франка – психологічна новела «Мавка» (жанрові особливості). *Українське літературознавство*. 2022. Вип.86. С. 66–84.
11. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу : ескіз української міфології. Київ: АТ «Обереги», 2003. 142 с.
12. Скрипка Т. Мавка у творчості Івана Франка і Лесі Українки: типологія чи контактні зв'язки? *Українське літературознавство*. Вип. 50. Львів: Вища школа, 1988. С. 60–67. URL: <https://www.t-skrupka.name/LUkrainka/Mavka.html>
13. Тихолоз Н. Лісова душа: ліс у життєтворчості Івана Франка. URL: <https://sites.google.com/site/literaturnakartaostaravisni/учням/українська-література/i-франко-лісова-душа>
14. Франко І.Я. Мавка. *Франко І.Я. Зібрання творів у 50-и томах*. Київ: Наукова думка, 1978. Т. 15. С. 91–95.
15. Хороб М. Фольклорно-міфологічний концепт новели Івана Франка «Мавка». *Іван Франко: дух, наука, думка, воля: м-ли Міжнар. наук. конгресу, присв. 150-річчю від дня народження Івана Франка*. Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2008. Т. 1. С. 1002–1009.